

Zápis z pracovního setkání k tématu Dekriminalizace drogové politiky v ČR

Den: 15.11.2023

Čas: 09:30–12:30

Místo: Zasedací místnost č. 201, Rytířská 539/31, Praha 1

Přítomni: podle prezenční listiny (u originálu)

Program jednání

1. Souhrn současné situace a projednávaných návrhů - doc. MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D. (sekretariát Rady)
2. Výstup občanské iniciativy Rodiny proti prohibici – Dana Syslová, Irena Fenyklová (Rodiny proti prohibici)
3. Reflexe odpovědí Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství na podněty Národního protidrogového koordinátora - doc. MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D. (sekretariát RVKPP)
4. Shrnutí současného stavu novely §§283 až 285 trestního zákoníku a souvisejících právních předpisů – JUDr. Matyáš Lucký (sekretariát RVKPP)
5. Dekriminalizace nakládání s OPL v pomáhajícím kontextu - doc. MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D. (sekretariát RVKPP)
6. Trestný čin šíření toxikomanie - probíhající iniciativy - doc. MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D. (sekretariát RVKPP)
7. Shrnutí a závěr

Průběh jednání

Úvodem doc. Mravčík přivítal účastníky, shrnul závěry diskuze z předchozího setkání (ze dne 5.5.2023) a přiblížil stav projednávaných návrhů legislativních změn a výsledky podaných podnětů. Na minulých jednáních byla projednána zejména problematika nakládání s omamnými a psychotropními látkami (OPL) v pomáhajícím kontextu, současné ukotvení drogových trestných činů a možnosti zmírnění jejich trestní represe v rámci novely trestního zákoníku připravované Ministerstvem spravedlnosti. Předmětem tohoto jednání je reflexe reakcí na podněty národního protidrogového koordinátora a s tím související současná podoba návrhu právní úpravy „drogových“ trestných činů.

Byly vymezeny tematické oblasti, které byly během jednání diskutovány. Jednání vedl doc. Mravčík.

1) Prezentace iniciativy Rodiny proti prohibici

Zástupkyně iniciativy Rodiny proti prohibici Dana Syslová a Irena Fenyklová vystoupily na úvod jednání s prezentací na téma negativních dopadů restriktivní protidrogové politiky. Iniciativa sdružuje rodinné příslušníky a blízké osob zasažených současnou podobou trestněprávní úpravy nakládání s omamnými a psychotropními látkami, zejména s konopím. Současnému systému byla vyčítána nefunkčnost, nespravedlivost a dopad na základní lidská práva a svobody. Kritice byla podrobena zejména výše trestů, postup orgánů činných v trestním řízení a metody posuzování související s vyšetřováním. Bodem diskuze byla také disproporce právní úpravy „legálních drog“ jako je alkohol a těch „nelegálních“ jako je například konopí, s přihlédnutím k jejich společenské a zdravotní škodlivosti a k míře „normalizace“ látek jako je konopí (srov. Mezinárodní veletrh konopí a léčivých bylin Cannafest).

Účastníkům jednání bylo následně promítnuto video-sdělení matky muže polské národnosti odsouzeného v České republice k trestu odnětí svobody v délce trvání pěti let v souvislosti s

nákupy psychoaktivních léků v lékárnách na území České republiky. Diskuze se následně vedla nad specifiky tohoto typu drogové trestné činnosti a nad možnostmi související právní úpravy.

2) Reflexe odpovědí Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství na podněty Národního protidrogového koordinátora

Doc. Mravčík seznámil přítomné s odpověďmi Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství na podněty jim zasláné národním protidrogovým koordinátorem Mgr. Jindřichem Vobořilem (znění podnětů vzešlo z předchozích jednání pracovní skupiny; odpovědi na podněty byly v mezidobí členům pracovní skupiny rozeslány). Pro připomenutí podnět Nejvyššímu soudu se týkal výkladu pojmu „množství větší než malé“ u látek konopí a hašiš a podnět Nejvyššímu státnímu zastupitelství směřoval ke sjednocení výkladu § 287 trestního zákoníku v kontextu poskytování pomáhajících služeb.

Nejvyšší soud i Nejvyšší státní zastupitelství odpověděly na podněty zamítavě. Argumentem použitým v obou odpovědích byla absence rozporného výkladu nebo nesjednocené aplikační praxe. Nejvyšší soud dále v otázce výkladu pojmu „větší než malé množství“ odkázal národního protidrogového koordinátora na zákonodárce, jež by měl posoudit, zda je vhodné zmírnit trestní postih ve vztahu ke konopným látkám, či jej zcela dekriminalizovat.

Nad odpověďmi se následně vedla diskuze. Poukazováno bylo zejména na přesvědčivost argumentu absence nesjednocené aplikační praxe v souvislosti s podnětem, jehož předmětem je návrh změny limitních hodnot přechovávaného konopí nebo hašiše, resp. vymezení aplikovatelnosti ustanovení trestního zákoníku na pomáhající služby *pro futuro*.

3) Shrnutí současného stavu novely §§283 až 285 trestního zákoníku a souvisejících právních předpisů

JUDr. Lucký účastníkům jednání představil současnou verzi návrhu novely trestního zákoníku v oblasti drogových trestných činů. Návrh novely vychází z politických jednání, podnětů pracovní skupiny pro dekriminalizaci a z argumentace obsažené v podnětu národního protidrogového koordinátora Nejvyššímu soudu.

Navrhuje se snížit nebo zcela vypustit dolní hranici trestních sazeb většiny předmětných ustanovení a v případě § 283 odst. 4 se navrhuje snížit i horní hranici trestní sazby a to z osmnácti na patnáct let.

Další důležitá změna se týká okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby spočívající ve spáchání trestného činu ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech, kdy se tato okolnost navrhuje přesunout do nižšího odstavce ustanovení § 283 (v současnosti odst. 4, navrhuje se přesunout do odst. 3). Důvodem je potřeba zachovat možnost uložení trestní sazby za vysoce společensky nebezpečnou činnost mezinárodních drogových kartelů a jiných skupin organizovaného zločinu s přeshraničním prvkem (horní hranice trestní sazby stanovena na dvanáct let trestu odnětí svobody), ale zároveň zmírnit dopad trestní represe na případy jednání klasifikovatelného jako ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech, které se však svými podstatnými znaky ani společenskou škodlivostí neliší od spáchání tohoto činu ve spojení s organizovanou skupinou působící pouze v České republice.

Veškeré jednání související s pěstováním konopí a jiných rostlin či hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (včetně přechovávání vypěstované látky) se v souladu s původní verzí návrhu

novelizace trestního zákoníku navrhuje upravit v rámci § 285. Ustanovení by se nově mělo v případě konopí vztahovat i na osoby pachatelům blízké a to co do pěstování, sklizení a zpracovávání rostlin konopí, tak i v případě přechovávání konopí.

Dále se zavádí pojem „uživatelské množství“ definované v navrhovaném § 289 odst. 5. Uživatelské množství zavádí nové limitní hodnoty pro přechovávání konopí nebo omamné nebo psychotropní látky získané pěstováním rostlin či hub takové látky obsahujících jakožto trestného činu, kdy uživatelské množství odpovídá čtyřnásobku množství většího než malého této látky. Větší uživatelské množství dále odpovídá čtyřnásobku většího množství přechovávané látky a značné uživatelské množství čtyřnásobku značného množství. Pojem množství látky je používán se záměrem rozlišit toto čistě hmotnostní vyjádření od širšího pojmu rozsah. Počet pěstovaných rostlin v případě uživatelského množství odpovídá dvojnásobku množství většího než malého (např. v případě rostlin konopí se bude jednat o deset rostlin), v případě většího a značného množství rostlin se však již počet nedvojnásobí. Předkládaná úprava vychází z argumentace obsažené v podnětu Nejvyššímu soudu, kdy bylo navrhováno zvýšit limitní množství konopí (větší než malé množství) ze současných 10 gramů sušiny na 45 gramů jakožto týdenní terapeutické dávky vycházející tak z limitních množství stanovených vyhláškou č. 236/2015 Sb., pro nejvyšší souhrnné množství usušené rostlinné drogy (konopí), které je možné pacientovi vydat za jeden měsíc (tedy 180 gramů).

V případě přechovávání konopí pro vlastní potřebu (nebo pro potřebu osoby blízké) získaného z rostliny konopí vypěstované samotným pachatelem (nebo osobou jemu blízkou) pro vlastní potřebu (nebo pro potřebu osoby blízké) se navrhuje jako limitní stanovit značné množství. Tento návrh vychází ze skutečnosti, že sklizením jedné rostliny konopí lze získat v průměru 500 gramů sušiny konopí, tedy množství dle současné právní úpravy a judikatury odpovídající většímu rozsahu podle § 285 odst. 3, ze dvou rostlin konopí poté množství odpovídající značnému rozsahu podle § 285 odst. 4. Z uživatelského množství rostlin konopí (ve spojitosti se současnou judikaturou se jedná o deset a více rostlin konopí), lze předpokládat získání značného množství sušiny konopí (ve spojitosti se současnou judikaturou jeden až deset kilogramů sušiny konopí), kdy pro obojí jednání je stanovena stejná trestní sazba. Tato úprava narovná zjevný vnitřní rozpor současné právní úpravy neoprávněného pěstování rostliny konopí, kdy pěstování jedné rostliny konopí za účelem uspokojení vlastní potřeby je možné kvalifikovat jakožto přestupek podle § 39 odst. 2 písm. b) zákona o návykových látkách, za který lze uložit pokutu do patnácti tisíc korun, zatímco přechovávání konopí získaného z takové rostliny se pachatel nejčastěji dopouští trestného činu podle § 284 odst. 3, který je možné potrestat odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

Dále se navrhuje do zákona o návykových látkách přidat skutkové podstaty přestupků povahou odpovídající novým nebo upraveným skutkovým podstatám trestných činů.

Nad navrhovanými změnami se vedla obsáhlá diskuze. Byl diskutován pojem uživatelské množství, kterému byla vytýkána neurčitost a způsob, jakým je v návrhu definován (násobek jiného neurčitého pojmu – větší než malé množství). Předkladatelé naopak poukazovali na postoj Ústavního soudu, že neurčitost pojmu není protiústavní a že pojmy větší/značný/velký rozsah jsou ve spojitosti s judikaturou také de facto desetinásobky jiných neurčitých pojmů.

Dalším bodem diskuze bylo snížení dolní hranice trestní sazby v ustanovení § 283 odst. 3 z pěti na čtyři roky. Zástupci orgánů činných v trestním řízení poukazovali na možné praktické problémy spojené s touto změnou zvláště v souvislosti s přesunutím okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby spočívající ve spáchání trestného činu ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech do odstavce právě do § 283 odst. 3. O těchto v praxi často důkazně obsáhlých a komplikovaných případech by v souvislosti se snížením dolní hranice trestní sazby na čtyři roky měly podle § 17 trestního řádu nově rozhodovat místo krajských soudů soudy okresní, které jsou podle některých členů pracovní skupiny nejen již nyní zavaleny agendou, ale také často nedisponují odpovídajícím personálně-technickým zabezpečením k adekvátnímu posuzování těchto případů.

V rámci jednání dále ze strany přítomných zástupců orgánů činných v trestním řízení padl podnět k úpravě skutkové podstaty trestného činu šíření toxikomanie podle § 287 trestního zákoníku. Po diskuzi bylo navrhováno, aby se tento trestný čin vztahoval pouze na dětské oběti. Na návrhu byla shoda napříč skupinou s tím, že zástupci Úřadu vlády jej zašlou Ministerstvu spravedlnosti s žádostí o jeho zapracování do předmětné novely.

Zástupce Ministerstva spravedlnosti potvrdil, že Ministerstvo co do diskutované části novely trestního zákoníku bude v rámci mezirezortního připomínkového řízení akceptovat návrhy, na kterých bude politická shoda. Vypořádání připomínek bude nicméně odpovědností Odboru protidrogové politiky Úřadu vlády.

4) Dekriminalizace nakládání s OPL v pomáhajícím kontextu

Problematika nakládání s OPL v pomáhajícím kontextu zahrnuje např. držení OPL při poskytování harm reduction intervencí typu zařízení pro supervidovanou aplikaci drog, programy testování drog, tzv. heroinové (diacetylmorfinové) programy nebo bezpečné provázení psychedelickou zkušeností.

Doc. Mravčík představil účastníkům jednání návrh úpravy zákona o návykových látkách, který byl již prezentován v rámci předchozích jednání a díky kterému by nebylo povoleno zacházení s návykovými látkami vyžadováno v případě přechovávání malého množství látky pro vlastní potřebu v okamžiku poskytování odborné péče této osobě směřující ke snížení zdravotních a sociálních rizik spojených s aplikací této návykové látky nebo odevzdání této látky držiteli povolení pro vědecko-výzkumné účely (testování drog).

Diskuze se dále vedla především se zástupci Ministerstva zdravotnictví co do potřeby konkrétních legislativních změn (zejména vymezení služeb typu aplikační místnosti). Zástupci Ministerstva zdravotnictví informovali, že povedou bilaterální jednání s doc. Mravčíkem, na kterém budou konzultovány legislativní aspekty poskytování služeb v programech aplikačních místností v ČR. Zejména se bude jednat o to, aby navrhované řešení dekriminalizace nakládání s OPL uspokojivě formálně vymezilo kontext služeb, kterých se dekriminalizované jednání bude týkat.

Závěry jednání

- 1) Během jednání pokračovala diskuze nad předloženými návrhy legislativních změn směrem ke zmírnění trestní represe v oblasti vybraných forem nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami v ČR.
- 2) Sekretariát Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí provede úpravy v návrhu novely trestního zákoníku související s trestným činem šíření toxikomanie a dolní hranicí trestní sazby v navrhovaném znění § 283 odst. 3 a zašle upravené znění Ministerstvu spravedlnosti k zapracování do novely trestního zákoníku.
- 3) Ministerstvo zdravotnictví po konzultaci s doc. Mravčíkem provede legislativně-technické úpravy návrhu zavádějícího beztrestnost držení OPL v kontextu poskytování adiktologické služby směřující ke snížení rizik a ke zjištění obsahu OPL a zašle finální návrh skupině k připomínkám.
- 4) Další jednání se uskuteční v řádu několika měsíců v zasedací místnosti č. 201, Rytířská 539/31, Praha 1. Návrh konkrétního termínu jednání bude zaslán s předstihem.

V 12:00 hod. bylo jednání ukončeno.

Zapsal: JUDr. Matyáš Lucký, v. r.

Ověřil: doc. MUDr. Viktor Mravčík, Ph.D., v. r.

Dne: 15.11.2023